

Fenséges életmű

Nehéz dadogás nélkül beszélni egy ilyen nagy, összefoglaló életmű-kiállítás láttán.

1989-ben egy magyar oratórium végén a következő hangzott el: „...*jöjjön valami más, valami Boldogasszony...*” Hát akkor nem jött, nem éreztük. Mert odaát, a határon túl taroltak a tankok, ideát meg a bankok, ahogy kínunkban viccesen próbáljuk ezt megfogalmazni. De újabban sokfelé látok olyasmit, amit én kisboldogasszonyiságnak neveznék: nők, asszonyok szervezkednek, összefognak, építik a fészkeket, újjáépítik közösségünket. Mondhatom, sokszor jóval állhatatosabban, mint mi, férfiak.

Tehát nem véletlen, hogy most jött elő ez a fenséges életmű.

Most nincs idő részletezni, hogy például miért lényegi elem a magyar képi, de a zenei látásmódban is a fizikai tér külsődleges mért hiánya. A magyar művészet – hál' istennek – nem tanulta meg az európai reneszánsz óta eluralkodó szemléletet, és a teret nem méricskélő, számoló, letapogató módon éli, élteti, hanem egy egyedi, szeretetteljes módon magához öleli. Nagy téma ez, a két hét múlva tervezett Berki Viola-tanácskozáson lesz rá mód, hogy megvitassuk.

A korai, '50-es években készült rajzokat nézve talán nem is látszik, mekkora munka és küzdelem volt, mire a Berki Violában rejő Kép megjelent, mert már részben ott is jelen van a sajátos kézjegy (zenében ez a saját tónus, a képben pedig a maga módján sugárzó, lüktető felület, amelyet mindig csak egy vállalt sors tehet hitelessé). Viszont hosszú éveken át küzdött, amíg a szín érzelmiből szellemi sugárzásává vált, és ez nőknél különleges képességeket igényel. Idő kellett, amire a lassan körüljárt témamagokból – az én meglátásom szerint a '80-as években – gazdagon kibomlott a fokozatosan fölismert, va-

lójában benne mindig is készen élő óriás képtár. A szabadság nála azt is jelentette, hogy nem félt mesélni, irodalminak vagy történelminek mondott témákkal mesélni vagy mitikus motívumokat használni. Nála ez természetes volt.

A nagy faliképek és mozaikok hatására kialakult az a különös, a sumer domborművek soraihoz vagy a keleti szöttesek képi meséihez is hasonlatos, időtlen – statikus, merev, mozdulatlan jellegű figurákat sorjázó – mesemód. Egy szeretetteljes szöveg, a sorra vett Egész egybeszövése. Elfér benne minden, anélkül, hogy egymás kárára lenne.

A modernitás kiókumlált/affektált/pszichésen terhelt szűkös világával szemben ez, amit itt látunk, egy áradó, valódi és fészkes világ. Egy Boldogok országát, a bennünk élő el nem rontott világ ősképet mutatja föl ez a kis asszonyka, miközben a mai elrontott világ visszfényét egy percig sem tagadja le. Egyedülálló, hihetetlen harmónia egy bestiális korban. Hívogat, melegít, gyógyít, mosolyt, könnyet csal elő. Noha még a Poklot is lefesti, a képek különös móderőt sugároznak, éltetnek. Ahogy az ő arca sugárzott.

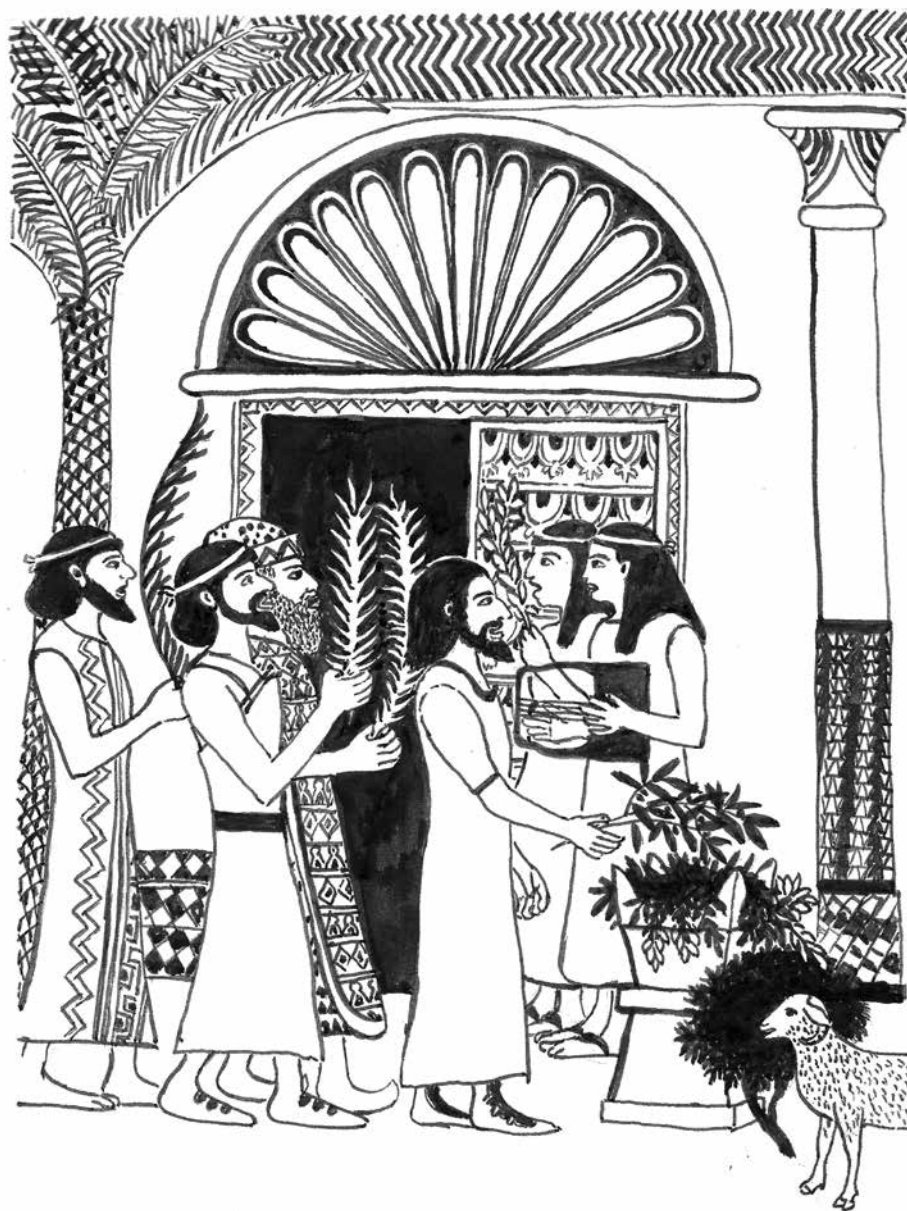
Hogyan is mondják a régiek? 20 évesen olyan az arcod, ahogy a Teremtőtől kaptad, 40 évesen olyan az arcod, ahogy élsz, 60 évesen pedig olyan az arcod, amelyet megérdemeltél. Az ő időskori arca olyan, mint egy kis nap. Ez a Hely Szelleme Kiskunhalason. Nem állom meg, hogy ne említsem: ott van Halason a párja, a felfedezésre váró Diószegi Balázs, az Alföld legfontosabb festője! A Hely Szellemének férfi oldala. Kettőjükből egy új világ alapozható. Most, amikor mindenki érzi, hogy a kozmikus szita rezgése fölgyorsult, ez rendkívül fontos. Egy új alap része. Ezért nyugodtan higgyék el a halasiak, hogy Kiskunhalas a világ közepe. Íme, (körülettünk) a bizonyíték.

Számomra csoda, hogy van egy kis település, ahol a kultúrával törődnek, elképzeléseik lényeges része, fontos építkezéseik témája.

Pedig ez a mérték, ez a lépték, amely Berki Viola által most elénk tárul, még csak sejtés számunkra. Láthatjuk: még Csontváry és Bartók sem hat igazán a közéletben, nincs teljesen jelen a köz vérereiben. Lisztet végre 100 év után sikerült magunkévá tenni. Idő kell Berki Violához is, van még feladat. Zarándokoljunk el Pécs után immár Kiskunhalasra is, ha látni akarunk.

Mielőtt átadom a helyem a többieknek, még csak annyit mondanék: jöjjenek ide vissza egyedül is, a korai órákban, amikor kevesen vannak, szép csöndben – egyedül –, és lépjenek be ezekbe a képekbe. Egészen más világ!

* A Pesti Vigadóban 2018. március 27-én, Berki Viola életmű-kiállításának megnyitóján elhangzott élőbeszéd alapján.

Győzelmi ének